

Den våde svamp

Noter af Mogens Lilleør, 1999

Skepticisme og omverdensproblem - Martin Hollis

Det er almindeligt at skelne mellem det, vi erfarer med sansene og det der er årsag til sanseoplevelserne. Det er altså almindeligt, at verden deles op i to: sanseoplevelser (v1) og årsagerne til sanseoplevelser (v2). Fælles for alle sådanne verdensopfattelser er, at de antager, at sanseerfaringen har sine begrænsninger med hensyn til at erkende årsagerne til vore sanseoplevelser. Der er en verden (v2), som ikke kan erkendes ved hjælp af sanserne, som er årsag til sanseoplevelser. Men hvordan kan vi vide noget om en sådan v2, hvis det er sandt at sanseerfaringen begrænser os til én?

Du rører ved en våd svamp!

'Erfaring af en svamp' betyder pr. tradition en 'slutten' fra sanseerfaringen til eksistensen af svampen. Du erfarer (oplever) noget og slutter til noget. Der er en kausalkæde mellem svampen i den ene ende og sanseerfaringen af den i den anden ende. Problemet er så blot, at drømme om en svamp eller hallucinationen af en svamp også er sanseerfaringer (oplevelser) - uden kausalforbindelse til noget objekt uden for bevidstheden. En slutten til eksistensen af en svamp vil i så tilfælde være falsk. Med andre ord: Det er muligt at beskrive en oplevelse af en svamp uden at forudsætte nogen ydre årsag til oplevelsen. Oplevelsen af samme slags ting kan altså implicere enten en sand slutten til en årsag eller en falsk slutten til en årsag. Du kan føle en svamp, du kan se den, andre mennesker kan se og føle den (erfare den), men det er ikke givet at den eksisterer, hvis der er en slutning indblandet, for det kunne være en fejlslutning. Du slutter dig til dens eksistens fra din oplevelse og at vide andre ser den, kræver at du slutter dig til at de har erfaringer ligesom dine, men det er at slutte noget om en indre verden du aldrig kan erfare noget om, aldrig kan opleve. Påstanden om, at der er en svamp er derfor en gisning.

Du startede med at røre ved en kendt genstand - svampen - og opdager så at erfaring indebærer et subjektorienteret slutpunkt på en kausalkæde, og finder at svampen blot er en gisning.

Du kan ikke *bevise*, at svampen eksisterer, fordi bevis kræver at kun én konklusion følger af præmisserne. Men 'erfaring af en svamp' kan som præmis både implicere eksistens af en svamp som årsag til erfaringen og implicere at der ingen svamp er (men blot en hallucination). Der kan heller ikke være tale om *evi-*

dens for evidens forudsætter oplevelsens gyldighed. At føle man rører ved en svamp opfattes som regel et godt tegn på, at der er en svamp. Men som det sproglige udtryk 'som regel' antyder, hviler denne forventning på en analogi til lignende situationer. Analogislutning bygger på, at der er kendte lignende tilfælde, som det man beskæftiger sig med. Men er erfaring den eneste kilde til erkendelse, så er der ingen kendte lignende tilfælde, hvor en kausalkæde er sporet til en ydre årsag. Alle tilfælde er behæftet med samme usikkerhed. Årsagen er jo uden for erfaringens område. Vi kan ikke bevæge os uden for vores eget hoved og se efter.

Resultatet af at begrænse erfaring til at være et slutpunkt på en kausalkæde som ender i et subjekt, er at den solide verden af fysiske ting forsvinder og bliver en gisning.

Det er således ikke muligt på grundlag af erfaringen at slutte sig til en v_2 , dvs. heller ikke til at ting eksisterer, også når vi ikke erfarer dem: a) Kun sanseerfaringen kan begrunde påstande om viden om hvad der er, dvs. påstande om virkeligheden. b) Sanseerfaring refererer til subjektbaserede oplevelser (begivenheder) og genstande. c) Hverken bevis eller evidens berettiger til en slutning fra sanseerfaring til hvad man ikke kan erfare. Ergo: Påstanden om en v_2 er uberettiget, dvs. uhjernet. Hvis det er sandt, at kilden til sand erkendelse alene er sanseerfaring, så kan vi ikke vide om der er en v_2 , som vi ikke kan erkende med vore sanser, og så er den påstand uhjernet der hævder, at der er en v_2 , som vi ikke kan erkende ved hjælp af erfaringen.

Sagt på anden måde: Hvis den biologiske, fysiske perceptionsmekanik afskærer os fra erkendelse af fysiske ting, så ender vi med et paradoks: Retina, ambolt og hammer i øret etc. er fysiske ting, så hvis biologien sår tvivl om disses funktion i forhold til den fysiske verden, så sår den også tvivl om sig selv, eftersom den forudsætter disse: Den synes da på grundlag af vidnesbyrd, som bygger på direkte perception af fysiske ting, at ville vise, at vi aldrig kan percipere fysiske ting direkte. Og det kan den ikke vise uden at modsige sig selv og dermed ophæve sit bevis.